

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 20. aprila 1881.

Obseg: Kaj pomeni oklic za pritožbe (reklamacije) proti uredbi zemljiškega davka? — Poraba brane pri kulturi krompirja. — Pivškim kmetovalcem v prevdarek. (Dalje.) — Živinoreja v Trnovsko-Uremski dolini. (Dalje.) — Nekaj o državnih podporah za kmetijstvo. — Gospodarske novice. — Svilorejcem na znanje. — Rimska stolica zaščitnica blagovestnikov slovanskih v boji z nemškimi škofi. (Dalje.) — Slovensko slovstvo. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.**Kaj pomeni oklic za pritožbe (reklamacije) proti uredbi zemljiškega davka?**

Pod tem naslovom je marljiva kmetijska podružnica novomeška, kateri na čelu stoji gospod dr. Albin Poznik in jej je tajnik gospod A. Derganc, razposlala kmetovalcem svojega okraja poduk, katerega, če tudi so „Novice“ jedro tega poduka priobčile uže svojim bralcem, vendar rade ponatisnejo, ker dobra in potrebna stvar ni nikoli prevečkrat oklicana.

„Kmetu, ki težko davke odrajuje, ni vse eno, če od ene ali od desetih parcel, od enega ali od desetih oralov davke plačuje. Sleherni posestnik, ki najde, da posestna pôla ni pravilna, bodi-si, da je zemljišče, ki ni njegovo, vpisano na njegovo ime, drugo pa, ki je v resnici njegova lastnina, ni njemu vpisano; ali da je zemljišče, katero vživa več posestnikov skupaj, le na ime enega posameznega ali kake občine vpisano, ali da se je vrnila druga pomota (na pr., če je zapisanih 90 na mesto 20 metrov ali če je čisti dohodek previsok), ima zdaj priliko oglasiti se, da se pomota brez stroškov popravi.

Za popraviljanje novih posestnih pôl (mernih pogonov) je še čas do 15. junija t. l., to je, 9 dni pred kresom. Kdor se v tem času ne oglasi, akoravno vidi, da se mu krivica godi, bode moral 15 let po sedanji določbi odrajevati davek, če tudi zemljišča ne bode vžival.

Od zemljišč, ki nič ne nesó, od pesočin, puščav in skalnatega zemljišča, od močvirja, od jezer in vodnjakov, od luž in mlak, od cest in potov, od ulic in javnih prostorov, od strug in vodovodov, rek in potokov, od pokopališč in zemljišč, na katerih stoji kaka hiša, ali drugo gospodarsko poslopje (hlev, pod i. dr.) ne plačuje se zemljiški davek; ako tako zemljišče ni ločeno od tal, ki so zemljiškemu davku podvržene, sme se prositi, da se davek odpiše.

Vsak naj pazi pa na to, če so njegova zemljišča prav uvrstene, da ne bode travnik zapisan za njivo, pašnik za travnik, ne pušča za vinograd, ne goščava za gozd; pa tudi med njivami, travniki in vinogradi se najdejo različne vrste. Kdor hoče natanko zvedeti, v kako vrsto spadajo njive, travniki in vinogradi njegovi, naj popraša župana; pri njem bode zvedel, kako so cenjena ogledna zemljišča, to je, taka zemljišča, po katerih se je primeroma cena in dohodek drugih zemljišč od

cenilne komisije ustanovil. Vendar je treba pomisliti, da zarad celó majhnih prostorov se ne more nič spreminjati. Ako n. pr. vrt ali vinograd ni večji kot 50 četvornih sežnjev (klafter), in ako drugo zemljišče ni večje, kakor 400 četvornih sežnjev, potem se ne more tirjati, da bi se ločilo od zemljišč, h katerim je bilo prišteto; to bi se smelo zahtevati le potem, ko bi bil letni dohodek desetkrat manjši od tega malega prostora, kot od zemljišča, h kateremu se je prištel ta prostor.

Pri vsacem županu se zapisniki dobodo na pogled, iz katerih se zamore razviditi, ktere parcele so enemu ali drugemu posestniku pripisane, koliko meri ena in druga parcela, koliko znese čisti dohodek, od katerega je tudi davek odvisen, in v katero vrsto spada zemljišče. Pri vsacem županu se lahko ogleda tudi mapa, na kateri se najdejo parcele.

To mapo, zapisnik in pole naj vsak posestnik pogleda, in ako sam ne razume tacih map, pôl in zapisnikov, naj naprosi kakega izvedenca, da mu razloži, kaj je v zapisniku in poli zapisanega, in kaj kaže mapa, in ako sprevidi, da mu je več in zraven še družih parcel pripisanih, ki jih ne vživa, ali da pogreša kako svojih parcel, da nimajo posamezne parcele prave mere, ali če je kaka parcela uže na kose razdeljena, pa je vendar še vedno na ime občine ali pa vasi zapisana, ali da je v višo vrsto zapisana, kakor zasluži, ali da je preveč čistega dohodka zapisanega, ali da je parcela, ki jo vživa več družbenikov, samo na ime enega zapisana, naj se oglasi pri svojem županu ali pa pri okrajni cenilni komisiji, kar se lahko ustmeno ali pa pismeno s prošnjo zgoditi more. Napake se morajo natančno in resnično povedati, in kjer je mogoče tudi s pismi natanko dokazati.“

Poraba brane pri kulturi krompirja.

Spisal adjunkt Gustav Pirc.

Vsaka kmetijska rastlina stoterno povrne trud skrbnega obdelovanja, ako se to zgodi z ozirom na naravo dotične rastline in z ozirom na pravi čas. Med rastlinami, katere med svojo raščo dosti obdelovanja potrebujejo, stoji v prvi vrsti krompir.

Izmed vsega dela na krompirjevi njivi hočem le ono v misel vzeti, katero se z brano stori, ne oziraje se na ono povlečenje njive z brano, predno se krompir sadi.

Vsak kmetovalec je prepričan, da živinče, katero v mladosti v svoji rašči zaostane, nikoli nič prida ne

obeta in isto tako je tudi s krompirjem in drugimi rastlinami. Zatorej je naloga kmetovalcu, mladi rastlini pomagati; pozneje tako ne pride v toliko nevarnost in ako je v mladosti krepkost zadobila, potem ložeje klujuje vremenskim neugodam.

Krompir je rastlina, ki ljubi lahko, frišno zemljo, zatoraj naj nam bo zmerom rahljanje zemlje pred očmi. Kakor hitro je krompir vsajen in se plevel na njivi v obili meri pokaže, vzemi brano ter njivo dobro povleči, ne boj se, da bi kalom krompirja škodoval, da! krompir ti bo še hvaležen!

Taka povleka z brano je pa tudi priporočljiva, ako se po močnem dežji na bolj težki zemlji skorja naredi.

Ko je enkrat krompirjevo zelišče 5—8 cm. visoko, potem naj se pa njiva v vsakem slučaju brez pomisleka dobro z brano povleče. Ni se nam treba bati, da bi to malim rastlinam škodovalo; ta mali trud ima obilo dobrih nasledkov, in tisti, ki to pravilno enkrat izvrši, ponovil bode to delo gotovo vsako leto.

Častiti bralci naj ne mislijo, da jaz v tej reči govorim tako, ker sem se tega iz knjig naučil, ne — imel sem večletno priložnost, to delo opazovati, kajti najslabši prusko-šlezki kmet smatra to za tako potrebno kot pri nas kmet enkratno okopovanje krompirja.

Se ve da, ako se pri kulturi krompirja druge nepravilnosti vršé, tudi brana ne bo rešila kmetovalca slabega pridelka.

Se nekaj hočem tu omeniti. V zadnjem času se je nekaj pisalo proti teoretičnemu kmetijstvu, a popolno brez pomisleka. Nikodar ni treba tako močnega sodelovanja teorije in prakse kakor ravno pri kmetijstvu; kmetijstvo je praktična poraba natoroznanstva, zato se mora naravoslovje znati, ako se hoče vspešno kmetovati; ker pa večini kmetovalcev ni priložnost dana, si tega znanstva prisvojiti, zato so učeniki kmetijstva, kateri skušajo in priporočujejo. Ako se kaj novo priporočenega enkrat slabo izvrši in potem zavrže, se ve da se potem ni napredka nadejati. Kupite si, na priložnost, pripravo in navod za fotografiranje, delajte natančno po knjigi, in vendar se vam ne bo posrečilo, podobe napraviti, akoravno je bila priprava in knjiga dobra. Z več poskusi, kateri pa se ve da denar stanejo, ali pa po poduku strokovnjakov dosegli boste nazadnje vendar svoj namen.

Na Slapu dné 11. aprila.

Pivškim kmetovalcem v prevdarek.

Pisal R. Dolenc.

(Dalje.)

Ako se pa hoče, da postane živinoreja na Pivki v istini tak denarni vir, da bode uže skoro onemoglim kmetovalcem do zaželenega blagostanja pripomogel; potrebno je neobhodno, da postane ona po vse drugačna memo dandanašnje. Dandanes redí skoro vsak pivšk gospodar le toliko goveje živine, kolikor je ravno za dosego domačiji neobhodno potrebnega mleka, masla, gnoja (?) in uprege potrebuje. Število goved posamesnih gospodarstev ravná se toraj skoro sploh le po najtesnejši potrebi živinorejskih pridelkov za domačijo, in ne pa po obilnosti pridelane krme, najmanj pa še po močči obilnosti za prodaj lahko dosegljivih živinorejskih izdelkov.

To je odločno narobe svet.

Na Pivki redil naj bi vsak gospodar, osobito pa še večji posestnik, toliko goveje živine — in med to razume se samo ob sebi, da v prvi vrsti krav dobrih molznic — kolikor mu je po pridelani krmi le mogoče. In živinorejski izdelki ali pridelki, kakor mleko,

maslo, sir, meso, gnoj, naj bi se nikar le po najtesnejši domači potrebi ravnali, ampak po veliki potrebi denarja. S kratka rečeno: namesto da so Pivčani pridelovalci in prodajalci sená, postali naj bi živinorejci, in sicer mlekarji v pravem pomenu besede. Vsak večji posestnik naj bi bil ponosen nad lepim številom dobrih molznic v hlevu, ne pa, kakor je to žalibog dandanes navadno, nad velikim številom centov za prodaj namenjenega sená in nad — praznim hlevom!

Ali kam po tem z mlekom, maslom, mesom itd.? utegne znabiti kdo prašati. No, za to skrbeti, kako da bi se vse v denar spravilo, je pač ravno na Pivki najmanj potrebno, vsaj je vendar Trst tako rekoč pred nosom, — tisti Trst, v katerem se ravno od Pivčanov senó za to kupuje, da se ž njim krave krmé, od katerih se sam Bog vé koliko ljudi živi!

Naši Rovtarji, Tolminci, Bohinjci so vendar-le v prvi vrsti živinorejci. Oni so od železnice, velikih mest, osobito pa od Trsta, poglavitnega povživalca živinorejskih pridelkov in izdelkov, jako oddaljeni, a vendar vse, prav vse lahko prodajo, in zato imajo pa tudi denarce. Po Tolminskem, po Rovtah je mnogo tacihi ljudi, kateri se ravno s tem ukvarjajo, da maslo, sir, teleta skupujejo, ter vse to v Trst, Gorico, Ljubljano itd. odpeljujejo. Taki ljudje našli bi se prav gotovo v kratkem tudi na Pivki.

Sicer pa ni tudi nikaka potreba, da bi se mlekerskega gospodarstva loteči gospodarji na take preku-povalce zanašali, kajti oni bi lahko koj v prvem pričetku vrle naše Bohinjce posnemali, kateri so se po vse hvale in časti vrednem prizadevanji blagega gospoda župnika Janeza Mesarja v lepo prospevajoče sirarske zadruga združili, tako, da za prodaj njih izvrstnega, naši deželi v veliko kmetijsko čast služečega sira nikakega preku-povalca ne potrebujejo, ker ga kaj lahko in po lepi ceni naravnost velikim trgovcem prodajajo.

Osnovane naj bi bile pa v velikem obrisu blizo tako-le: Po več bližnjih večih posestnikov naj bi stopilo v eno zadruga (kompanijo). Vsak bi se moral zavezati, neko gotovo število krav držati, katerih mleko bi se po vsaki molži proti v skupno mlekarijo oddajalo. Mlekarijo bi morala nalašč za to nastavljena, v mlekarstvu popolnoma podučena oseba nadzorovati ter v vsem voditi. V mlekariji bi se po vremenskih in drugih okoliščinah mleko ali le ohladilo ter frišno v Trst odpošljalo, ali bi se pa dalje v surovo ali kuhano maslo, sir podelalo. Za mleko strženi denar razdelil bi se po natančno zaznamovanem številu litrov mleka, katero so posamezni udeleženci zadruga v skupno mlekarijo oddali.

Tako osnovane mlekerske zadruga bile bi po mojem sicer ne merodajnem mnenji pravi vzor gospodarskega vspeha na naši Pivki, kajti prvič bi domá za krmo porabljen senó v denarji odločno več vrglo, kakor če se prodaja, denarni dohodek bi bil tudi gledé letnega časa jako enakomerno razdeljen, in, kar je skoraj poglavitna reč, gnoja pridobilo bi se veliko veliko več.

(Dalje prihodnjič.)

Živinoreja v Trnovsko-Uremski dolini.

(Dalje.)

Kaj so drenaže in kako se napravljajo, ne bodem tukaj dalje opisoval, ker se ta poduk v g. Povšetovem „Umni kmetovalec“ od leta 1875. in pa v Zalokarjevem „Umno kmetovanje“ dobro dovršen nahaja. Le to naj memogredé omenim, da bi se za dreniranje potrebne cevi dale v bližini narejati, ker ste v tej dolini dve opékarnici (kopenci), ena pod Premom, ena pa pod